

Frågor och svar om totalreformen av utkomststödet

Varför vill man reformera utkomststödet?

Totalreformen av utkomststödet baserar sig på regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering och har som mål att stärka individens förmåga att klara sig självständigt, minska det långvariga beroendet av utkomststöd och förtydliga utkomststödet som en penningförmån som hör till grundskyddet. Målet är också att förebygga marginalisering hos unga och att stärka den offentliga ekonomin.

Genom ändringarna i utkomststödet skärps bland annat skyldigheten att söka heltidsarbete och ansöka om primära förmåner. **Förmånstiden förkortas genom att klienter hänvisas till tjänster och uppmuntras att ansöka om primära förmåner och skyldigheten att ansöka om primära förmåner skärps.**

Utgångspunkten för reformen är att alla de arbetslösa som får utkomststöd ska hänvisas till och omfattas av Arbetskraftstjänsterna så fort som möjligt. Målet ska uppnås genom att i lagstiftningen förtydliga vem som är skyldig att anmäla sig som arbetssökande arbetslös som söker heltidsarbete. Den gällande lagstiftningen lämnar nämligen utrymme för tolkning till exempel när det gäller deltidsarbetande, studerande som inte får studieförmån, föräldrar som sköter barn hemma utan hemvårdsstöd och företagare som bedriver olönsam företagsverksamhet. Det är meningen att man utan undantag ska kunna kräva också de personer som inte får sjukdagpenning eller sjukersättning ska anmäla sig som arbetssökande arbetslös som söker heltidsarbete.

Till Arbetskraftsmyndighetens förpliktelser hör att beakta personens arbetsförmåga i serviceprocessen och att utreda personens arbets- och funktionsförmåga som påverkar förutsättningarna för jobbsökning och sysselsättning och vid behov hänvisa den arbetssökande till undersökningar och bedömningar av arbetsförmågan. Arbetskraftsmyndigheten ansvarar för att den arbetssökandes faktiska arbetsförmåga beaktas och för att tjänsterna och skyldigheterna anpassas till den arbetssökandes arbetsförmåga.

Sedan ingången av 2025 har lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen förpliktat Fpa, Arbetskraftsmyndigheten eller välfärdsområdet att hänvisa den arbetslösa till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet när de bedömer samordningen av den service som samordnas inom samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och som krävs för att den arbetslösa ska få arbete. När också de personer som upplever att deras arbets- eller funktionsförmåga är nedsatt styr till Arbetskraftsmyndighetens tjänsteprocess får de här personerna ändamålsenlig service.

När träder ändringarna i utkomststödet i kraft?

Ändringarna i utkomststödet träder i huvudsak i kraft den 1 februari 2026.

Hurdana besparingar uppnås med ändringarna i utkomststödet?

Totalreformen av utkomststödet bedöms ha en direkt stärkande effekt på 70 miljoner euro i den offentliga ekonomin när reformen har trätt i kraft fullt ut och när man beaktar ändringarna i förmånerna och skatteutfallet. Reformen beräknas öka verkställighetskostnaderna med totalt 18 miljoner euro.

Sysselsättningen bedöms öka med 1 200 personer i och med reformen, vilket stärker den offentliga ekonomin med cirka 29 miljoner euro.

Utgifterna för grundläggande utkomststöd beräknas minska med 188 miljoner euro per år och utgifterna för utkomststöd för arbetslösa beräknas öka med 148 miljoner euro per år från och med år 2027. Fpa betalade grundläggande utkomststöd till ett belopp av cirka 825 miljoner euro år 2024.

Hur ändras skyldigheten att ansöka om primära förmåner?

De som ansöker om utkomststöd får i och med reformen en striktare skyldighet att ansöka om primära förmåner i stället för utkomststöd. Primära förmåner är bland annat arbetslöshetsförmånerna och studiestödet.

Om en myndig person som ansöker om utkomststöd inte har ansökt om någon primär förmån, till exempel för studier, arbetslöshet, sjukdom eller arbetsförmåga, bedömer Fpa först om personen kan ha rätt till någon av dessa primära förmåner i stället för utkomststödet.

Om Fpa bedömer att sökanden med beaktande av livssituationen och omständigheterna sannolikt har rätt till någon förmån ska Fpa uppmana sökanden att ansöka om förmånen i fråga.

Om den sökande trots Fpa:s uppmaning inte ansöker om en primär förmån inom 1 månad minskas utkomststödet grunddel med 50 procent, förutsatt att den individuella prövningen inte utgör ett hinder för att minska stödet.

Grunddelen sänks om sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig.

Hur ändras sänkningen av utkomststödet grunddel?

Sänkningen av utkomststödet grunddel ska i regel alltid vara påföljden om sökanden har förfarit på ett arbetskraftspolitiskt klandervärt sätt och därför inte har rätt arbetssökande förlora sin rätt till en primär arbetslöshetsförmån för viss tid eller tills vidare.

Med arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande avses till exempel att den arbetssökande har försummat sina förpliktelser i samband med tjänsteprocessen för arbetssökande eller till exempel har sagt upp sig från ett jobb utan grundad anledning. Arbetssökande som får arbetslöshetsförmån kan av många olika skäl föreläggas en period utan ersättning. Bestämmelserna om detta finns i lagen om utkomtskydd för arbetslösa.

- [Karens \(Jobbmarknaden\)](#)

Genom att sänka grunddelen strävar man efter att stärka målet om att personen i första hand ska ansöka om en primär förmån och att de som är arbetssökande ska söka sig till arbetskraftstjänsterna.

Via de arbetskraftspolitiska utlåtanden som arbetskraftsmyndigheten ger får Fpa information om avbrott i utbetalningar av arbetslöshetsförmånen i fråga om de som ansöker om utkomststöd. Om stödtagaren har agerat på det sätt som i lagen om utkomtskydd för arbetslösa anges som klandervärt sänks utkomststödet grunddel med 20 procent för en månad och efter det med 40 procent så länge som förutsättningarna för sänkningen uppfylls. Hur länge sänkningen gäller beror på hur länge avbrottet i arbetslöshetsförmånen varar, men sänkningen kan gälla högst 6 månader.

Om en myndig person trots Fpa:s uppmaning inte har ansökt om en primär förmån som personen med tanke på personens livssituation och förhållanden sannolikt har rätt till eller om inom en månad eller om personen trots Fpa:s uppmaning inte inom en månad anmält sig som arbetslös som söker heltidsarbete hos arbetskraftsmyndigheten minskar utkomststödet grunddel med 50 procent. Då fortgår sänkningen av grunddelen till dess att personen enligt vad som krävs ansöker om den primära förmånen eller till dess att personen har anmält sig som arbetssökande.

De sänkningar som nämns ovan kan dock precis som nu sänkas endast om sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Beslutet om sänkningen av grunddelen fattas för en månad åt gången av Fpa. Fpa gör en individuell bedömning av skäligheten separat för varje månad.

Kommer klienterna fortsättningsvis att hänvisas till socialvården i samband med sänkningen av grunddelen?

I fortsättningen kommer inte alla att hänvisas rutinmässigt till välfärdsområdets bedömning av servicebehovet i samband med sänkningen av utkomststödet grunddel.

Fpa kan begära ett utlåtande av välfärdsområdets socialvård om de faktorer som inverkar på skäligheten i sänkningen av grunddelen. Avsikten är att socialvårdens utlåtande ska begäras endast när Fpa bedömer att det finns något särskilt skäl för det.

Utlåtande kan begäras till exempel när det vid bedömningen av om en sänkning ska göras uppstår en fråga om personens förmåga att ta hand om sig själv eller sina anhöriga eller när det i samband med att personen utträtt ärrenden upptäcks att klienten har särskilda svårigheter att söka och få de tjänster som han eller hon behöver på grund av en kognitiv eller psykisk funktionsnedsättning eller sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller annat beroendebeteende, behov av flera stöd samtidigt eller av någon annan motsvarande orsak.

Dessutom kan utlåtande begäras i situationer där klienten själv berättar till exempel om en pågående utredning av arbetsförmågan eller någon annan serviceprocess inom socialvården eller om det framgår att personen är bostadslös.

Bestämmelserna om Fpa:s skyldighet att kontakta välfärdsområdets socialvård för en bedömning av stödbehovet finns i socialvårdslagen. Om de förutsättningar för en orosanmälan som anges i socialvårdslagen uppfylls gör anmälan antingen tillsammans med klienten eller utan klientens samtycke i de svåraste fallen. Välfärdsområdenas praxis för behandlingen av orosanmälningarna är etablerad.

Vid behov ska Fpa i enlighet med den gällande barnskyddslagen göra en anmälan till välfärdsområdet, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Fpa förpliktas också av lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, som trädde i kraft vid ingången av 2025. Enligt lagen ska Fpa, Arbetskraftsmyndigheten eller välfärdsområdet hänvisa den arbetslösa till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet när de bedömer samordningen av den service som samordnas inom samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och som krävs för att den arbetslösa ska få arbete.

Hur stort är det grundläggande utkomststödet?

Vid beviljande av grundläggande utkomststöd beaktas utgifter som täcks med en grunddel (grunddelen) och övriga grundutgifter. Grunddelen enligt lagen om utkomststöd är ett kalkylerat belopp som ska täcka de utgifter som hänför sig till det dagliga uppehållet enligt olika persongrupperns minimikonsumtionsnivå. Grunddelen justeras årligen i enlighet med folkpensionsindexet.

- [Beloppet av utkomststödet grunddel](#) (Kela)

Utöver grunddelen betalas grundläggande utkomststöd till behövligt belopp för övriga grundutgifter: för boendeutgifter, såsom hyra eller vederlag, vattenavgift, kostnader för uppvärmning och hushållselektricitet samt hemförsäkringspremier, för hälso- och sjukvårdsutgifter (exempelvis receptbelagda mediciner) och för

nödvändiga utgifter som hänför sig till inflyttning i en bostad. Som övriga grundutgifter beaktas även utgifter för barndagvård, utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever och en umgängesförälders utgifter för att träffa sitt barn. Det är också möjligt att få stöd för utgifter för anskaffning av en nödvändig identitetshandling eller resehandling.

Kommer nivån på utkomststödet att sänkas i och med totalreformen av utkomststödet?

Ja. Utkomststödet grunddel sänks för myndiga personer. Sänkningens storlek är 3 procent för ensamstående personer över 18 år och för personer över 18 år som bor hos ena eller båda föräldrarna, 2,1 procent för ensamförsörjare och 1,9 procent för andra personer över 18 år som bor i ett annat gemensamt hushåll än hos sina föräldrar.

För till exempel en ensamboende person som fyllt 18 år innebär nedskärningen en minskning på 17,80 euro i utkomststödet grunddel enligt 2025 års nivå. Nedskärningarna gäller endast grunddelarna för 18 år fyllda personer.

Regeringen föreslår inga ändringar när det gäller indexjusteringarna av utkomststödet grunddel, utan förmånerna justeras enligt folkpensionsindex i början av 2026. Nedskärningarna av engångsnatur görs från och med den 1 mars 2026. Den nya nivån på grunddelen publiceras på Fpa:s webbplats.

- [Beloppet av utkomststödet grunddel](#) (Fpa)

Varför slopas förvärvsinkomstavrdraget i utkomststödet?

Utkomststödet är till sin karaktär ett sistahandsstöd som i regel kräver att man ska använda alla andra inkomstkällor innan man får rätt att få stödet. Avdraget på 150 euro från förvärvsinkomsterna har utgjort ett undantag från denna regel.

-Enligt de inhemska undersökningar där förvärvsinkomstavrdragets effekter bedömts bedöms förvärvsinkomstavrdraget inte i genomsnitt öka sysselsättningen. I fråga om de övriga förmånerna, till exempel arbetslöshetsförmånerna, har man redan slopat de skyddade belopp som kan jämföras med förvärvsinkomstavrdraget. Om avdraget skulle kvarbli i utkomststödet skulle det kunna begränsa incitamentet att ansöka om primär förmån.

-Slopandet av förvärvsinkomstavrdraget betyder att incitamenten för att utföra lite deltidsarbete försämras, men samtidigt stärks incitamenten för att öka antalet arbetstimmar inom deltidsarbetet eller börja arbeta heltid.

Vad gäller vårdarvodet för närståendevårdare och vårdarvode för familjevårdare kvarstår förvärvsinkomstavrdraget på 150 euro i utkomststödet för en övergångsperiod på ungefär 2 år, dvs. till utgången av år 2027.

Utgifter för inkomstens förvärvande, dvs. skäliga utgifter som orsakas av arbete, kan i utkomststödet fortfarande avdras av löneinkomsterna.

Hur förändras beaktandet av inkomsterna i utkomststödet?

Avdraget på 150 euro från den prioriterade inkomsten slopas för myndiga personer. Det här motsvarar i huvudsak de ändringar som har gjorts också i de andra socialförmånerna, t.ex. slopandet av de så kallade skyddade beloppen.

Vad gäller vårdarvodet för närståendevårdare och vårdarvodet för familjevårdare kvarstår förvärvsinkomstavrdraget dock till utgången av år 2027 på grund av den övergångsperiod som gäller för dem.

Vid prövningen av utkomststödet minskar dessutom möjligheten att bortse från vissa små inkomster, t.ex. stöd eller gåvor av privatpersoner och skatteåterbärningar, som hittills inte har beaktats i fråga om ensamboende om de uppgått till högst 50 euro och i fråga om familjer om de uppgått till högst 100 euro. I fortsättningen ska dessa inkomster minska det utkomststöd som betalas till fullt belopp i fråga om myndiga personer.

När det gäller inkomster som barn under 18 år får föreslås det inga ändringar. Deras förvärvsinkomster som ska anses ringa eller understöd eller gåvor ska således inte heller i fortsättningen beaktas som inkomst och en prioriterad inkomst kan fortfarande dras av till ett belopp av 150 euro från deras förvärvsinkomster.

Varför ska också små penninggåvor, skatteåterbärningar eller sådana ersättningar som brottsoffer fått beaktas i fortsättningen som inkomst till fulla belopp?

Utkomststödet är till sin karaktär ett stöd som beviljas i sista hand. Det betyder att den sökande ska använda alla andra inkomstkällor innan rätten till stöd föreligger. När huvudregeln i fråga om beaktandet av inkomster tydliggörs blir förfarandet för beviljandet enklare och beslutet lättare att förutse också för klienten.

När det gäller de ersättningar till brottsoffer som ska beaktas behöver dock den del av ersättningen som gäller de utgifter som direkt orsakats av brottet inte beaktas, dvs. till exempel terapiavgifter eller ersättning för ett söndrat nödvändigt föremål.

Får klienterna också i fortsättningen betalningsförbindelser för läkemedel?

Möjligheten att få en betalningsförbindelse beror i fortsättningen på om det är fråga om nödvändig hälso- och sjukvård. Sådana kostnadseffektiva läkemedel som följer allmänt godkänd vårdpraxis ersätts fortfarande genom utkomststödet. Däremot ersätts inte längre till exempel vacciner som inte hör till vaccinationsprogrammet eller vitaminpreparat utan en konstaterad vitaminbrist genom utkomststöd.

Hur har man i totalreformen av utkomststödet beaktat rättigheterna i fråga om barn i familjer med låga inkomster?

Utkomststödet är en familjespecifik stödform och beror på skillnaden mellan de inkomster och utgifter som hela familjen har. Vid beslutsfattandet ska barnets bästa beaktas till exempel när skäligheten i fråga om boendeutgifterna eller sänkningen av en vuxen familjemedlems grunddel prövas.

Det föreslås inga ändringar i fråga om beaktandet av små förvärvsinkomster och gåvor eller förvärvsinkomstavrdrag när det gäller barn under 18 år.

Syftet har varit att sänka nivån på stödets grunddel för hemhushåll med ensamboende. Barns grunddelar sänks inte, och nivån sänks mindre för hushåll med två vårdnadshavare och hushåll med ensamstående än för ensamboende.

Man bedömer regelbundet om det finns behov att hänvisa den som får grundläggande utkomststöd till någon tjänst. Förmånshandläggaren ska göra en orosanmälan eller en barnskyddsanmälan till välfärdsområdet om de villkor som anges i socialvårdslagen och barnskyddslagen uppfylls.

Kostnader för barns hobbyer kan i vissa fall beaktas även i fortsättningen genom välfärdsområdets kompletterande utkomststöd.

Hur försöker man minska marginaliseringen bland unga genom totalreformen av utkomststödet?

Behovet av grundläggande utkomststöd är störst hos de unga åldersgrupperna. Särskilt unga i åldrarna 18–24 år är överrepresenterade. Den här åldersgruppen utgör 15,4 procent av alla stödmottagare. I de hemhushåll som fick utkomststöd år 2024 bodde det 58 000 unga i åldrarna 18–24 år. Antalet unga i åldrarna 18–24 år som får grundläggande utkomststöd varje månad är cirka 30 000. Alla får således inte stöd hela året, utan det är vanligt att unga får stöd en kort period.

I reformen beaktas unga vuxna som en särskild klientgrupp i och med att kommunernas finansieringsandel av det grundläggande utkomststödet höjs till 100 procent för de mottagare av utkomststöd som är mellan 18 och 24 år om det inte bor personer i annan ålder i familjen. Denna ändring träder i kraft vid ingången av 2027. Kommunerna får ersättning till fullt belopp för den ökade finansieringsandelen via statsandelssystemet för basservice. Syftet med förslaget om att öka kommunernas finansieringsandel har varit att denna åldersgrupp ska särbehandlas positivt i synnerhet inom sysselsättningstjänsterna när kommunernas resurser allokeras.

Syftet med reformen har också varit att unga vuxna ska styras till den rätta primära förmånen och till Arbetskraftsservicen mera effektivt och snabbare genom att man stärker skyldigheten att ansöka om en primär förmån och att förbättra sina möjligheter att få jobb.

Vad händer om den arbetslösa inte har tillräckligt god funktionsförmåga för att delta i sysselsättningsfrämjande service eller inte får invalidpension?

En arbetslös person som upplever att hens arbetsförmåga är nedsatt och inte har fått någon invaliditetsförmån, t.ex. Invalidpension eller sjukdagpenning, har rätt att få utkomstskydd för arbetslösa. För att personen ska få det ska personen vara arbetslös arbetssökande. Som arbetssökande är personen skyldig att delta i de tjänster som hen erbjuds av Arbetskraftsmyndigheten. Om personens sysselsättningsförmåga är nedsatt beaktas detta i samband med att dessa tjänster erbjuds. Arbetskraftsmyndigheten kan också samarbeta med Fpa:s rehabilitering och välfärdsområdet ifall klientens servicebehov förutsätter samordning av dessa tjänster.

Utkomststödet grunddel kan sänkas om personen utan motiverat skäl vägrar ta emot det arbete eller de tjänster som Arbetskraftsmyndigheten erbjuder. Grunddelen får inte sänkas oskäligt mycket eller äventyra personens rätt till åtminstone oundgänglig försörjning och omsorg.

Förändras rätten att få utkomststöd för personer som flyttat till Finland?

Enligt den gällande lagen om utkomststöd beviljas utkomststöd till sökande eller familjer som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande.

Genom totalreformen fogas till lagen ett krav på uppehållstillståndets giltighet för myndiga personer som ska uppfyllas för att få utkomststöd till fullt belopp. Det nya kravet om uppehållstillståndet uppfylls redan när ansökan om tillståndet anhängiggörs om uppehållstillståndet sökts i Finland.

Till lagen fogas också en bestämmelse där det uttryckligen sägs att rätten till utkomststöd till fullt belopp inte föreligger om personen har fått ett beslut om avlägsnande ur landet. Syftet med dessa nya bestämmelser är att den praxis som redan finns ska finnas också i lagen. Tillämpningspraxis för det personrelaterade tillämpningsområdet förblir således i princip oförändrad efter reformen.

I situationer där personen inte har rätt till utkomststöd till fullt belopp enligt lagen om utkomststöd har personen dock i brådskande situationer rätt att få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras. Denna rätt förändras inte i och med totalreformen.